

Сервачук М. О., здобувач освіти,
Антоненко В. М., к. е. н., доцент,
*ДВНЗ «Донецький національний технічний
університет», м. Покровськ*

РИЗИКИ І МОЖЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБЛИВИХ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Воєнний час завжди є часом великих змін, які стосуються всіх аспектів життя, включаючи економіку та бізнес. Україна не раз переживала військові конфлікти в своїй історії, тому потребує особливої уваги до ризиків та можливостей, які вони можуть створити для бізнесу. Менеджмент українських підприємств не має досвіду в управлінні бізнесом в настільки складних умовах. Разом з тим, вони недостатньо обізнані в кризовому менеджменті такого масштабу, адже наразі бізнес зіткнувся не лише з економічними ризиками, а з фізичними зруйнуваннями та окупацією, прямою загрозою життю.

Дослідження ризиків ведення бізнесу в умовах повномасштабної війни та висновки відповідно до війни 2014 року у роботах Іванова С.В.[1], Крюкова І. В. [2] та Зварич Р. [3] вказують на необхідність підтримки бізнесу в умовах конфлікту та пояснюють можливі ризики.

В умовах війни значно постраждав український бізнес. Зокрема, за оцінкою експертів Gradus та KUS Business, до режиму часткової роботи або взагалі до припинення функціонування нині вдалося до 85% бізнесу, серед яких 1% припинили діяльність та не планують відновлення, а 35% призупинили діяльність, чекаючи закінчення війни. Крім того, 86% підприємств працюють з меншою завантаженістю, порівнюючи з довоєнним часом, а 33% підприємств не мають можливості виплатити заробітну плату працівникам, 29% - не можуть оплатити послуги постачальників. Частка персоналу підприємств, що була скорочена у перший місяць війни - 21%.[4]

Відповідно до оцінки аналітиків відомства (з використанням непрямих методів розрахунку та інструментів моделювання), зробленою з урахуванням оперативного аналізу Держстату реального ВВП за 3 квартали 2022 року (у I кварталі 2022 зменшення порівняно з I кварталом 2021 року на 15,1%, у II кварталі – на 37,2%, у III кварталі – на 30,8% відповідно), падіння ВВП за підсумком 2022 року оцінюється на рівні 30,4% .[5]

Реалії сьогодення ставлять перед бізнесом та владою низку викликів та завдань, ключовими з яких є функціонування підприємств в умовах бойових дій. Бізнес має відновлювати роботу – це запорука наповнення державного бюджету, збереження платоспроможності населення, посилення економічної стійкості держави, а відтак, і її здатності ефективно протистояти агресору.

З метою зменшення ризиків та максимального використання можливостей, бізнесу необхідно приділяти увагу плануванню та стратегічному управлінню. Наприклад, підприємства повинні ретельно аналізувати ринок та визначати потреби виробництва товарів та послуг в умовах війни. Це дозволить підприємствам бути готовими до змін в попиті на товари та послуги, а також забезпечити збалансовану підготовку виробництва.

Окрім того, в бізнес-плануванні необхідно передбачати можливі наслідки воєнних подій та ризики, що можуть вплинути на діяльність підприємства. Можуть виникнути труднощі з поставками сировини, перевезенням товарів, або можуть збільшитися витрати на охорону підприємства. Врахування таких ризиків дозволить підприємствам приймати правильні рішення та дозволить уникати збитків.

Воєнний час може стати часом впровадження нових технологій та інновацій. Підприємства можуть зосередитися на розробці нових технологій та виробництві продукції, яка відповідає вимогам часу та потребам ринку. Це дозволить підприємствам бути конкурентоспроможними на міжнародному ринку та забезпечити стабільний розвиток.

Отже, ризики та можливості ведення бізнесу в умовах воєнного часу є складними та різноманітними. Для зменшення ризиків та максимального

використання можливостей, бізнес повинен приділяти увагу плануванню та стратегічному управлінню, а також готуватися до можливих ризиків та враховувати їх при плануванні та розробці своєї стратегії.

У короткостроковій перспективі підтримка з боку держави має бути спрямована на подальшу трансформацію бізнесу та адаптацію до нових реалій. Це може включати допомогу в побудові нових ланцюгів постачань і партнерств, оптимізацію виробництва, впровадження нових механізмів фінансування та фінансову підтримку. Сільське господарство, харчова промисловість, оптова та роздрібна торгівля мають найважливіше значення в короткостроковій перспективі для підтримки країни під час війни. У середньостроковій перспективі, коли війна закінчиться, підприємства потребуватимуть підтримки для сталого відновлення шляхом впровадження інноваційних практик, залучення імпаکت інвестування та інвестування з урахуванням оптимальних екологічних, соціальних та управлінських факторів, створення робочих місць та адаптації до стандартів та правил ЄС.

Список використаних джерел

1. Іванов С. Вплив збройного конфлікту (війни, бойових дій) на вартість підприємства : монографія. Дніпропетровськ : Маков., 2015. 179 с.
2. Крюкова І. Війна як мегафактор економічного розвитку. Економіст : науково-практичний журнал. 2015. Т. 2, № 10. С. 24–28.
3. Зварич Р. Локальні конфлікти в глобальній економіці. Актуальні питання розвитку економіки. 2020. Т. 2, № 63. С. 88–101.
4. Тарасовський Ю. Малий та середній бізнес за місяць втратив \$80 млрд. Як підприємці працюють в умовах війни. URL: <https://forbes.ua/news/maliy-ta-seredniy-biznes-za-misyats-vtrativ-cherez-viynu80-mlrd-yaki-problemi-ta-ochikuvannya-pidpriemstv-25032022-5015>
5. Державна служба статистики України. Офіційний сайт - URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>